

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ**

**Національний університет водного господарства та
природокористування**

Факультет економіки і підприємництва

Кафедра економіки підприємства

“Затверджую”

Перший проректор

С.О.Левицька

“ ” 2013 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЦІНОУТВОРЕННЯ»**

**для студентів за напрямом підготовки
6.030504“Економіка підприємства”**

Європейська кредитно-трансферна система

Рівне-2013

Ціноутворення. Робоча програма навчальної дисципліни для студентів за напрямом підготовки 6.030504 “Економіка підприємства”. - Рівне, НУВГП, 2013. – 16 с.

Розробник:

О.М. Подлевська, к.е.н., ст. викладач кафедри економіки підприємства

Затверджено на засіданні кафедри економіки підприємства 7 грудня 2012 р., протокол № 5.

Завідувач кафедри

Н.Б. Кушнір

Рекомендовано методичною комісією за напрямом підготовки “Економіка підприємства” 27 грудня 2012 р., протокол № 5

Голова методичної комісії

Т.В. Кузнецова

© Подлевська О.М., 2013

© НУВГП, 2013

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Денна форма навчання

Найменування показників	Напря́м підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідність ECTS – 3	Галузь знань 0305 “Економіка та підприємництво ”	Вибіркова
		Рік підготовки: 3-й, семестр: 6
		Вибіркова
Модулів – 2	Напря́м підготовки 6.030504 “Економіка підприємства”	Лекції – 20 год.
Змістових модулів – 2		Практичні – 20 год.
Загальна кількість годин – 108		Самостійна робота – 56 год.
	ІНДЗ – 12 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: СРС – 3 аудиторних –2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Вид контролю: залік

Примітка: співвідношення кількості аудиторних занять та індивідуальної і самостійності роботи становить 37 % до 68 %.

Заочна форма навчання

Найменування показників	Напря́м підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідність ECTS – 3	Галузь знань 0305 “Економіка та підприємництво”	Вибіркова
		Рік підготовки: 4-й
		Семестр:
Змістових модулів – 2	Напря́м підготовки 6.030504 “Економіка підприємства”	Лекції – 6 год.
		Практичні – 6 год.
Загальна кількість годин – 108		Самостійна робота – 84 год.
		ІНДЗ – 12 год.
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Вид контролю: залік

Примітка: співвідношення кількості аудиторних занять та індивідуальності і самостійності роботи становить 11 % до 89 %.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою курсу “Ціноутворення” – є формування теоретичних знань і практичних навичок з питань ефективного формування та функціонування цін на підприємствах основних галузей і сфер національної економіки. **Об’єктом** курсу є сукупність соціально-економічних відносин в системі ціноутворення.

Предметом курсу є теоретико-методологічні засади формування і функціонування цін в сучасних умовах.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен:

знати:

- основи теорії ціноутворення;
- механізм формування і функціонування ринкових цін;
- основні фактори ціноутворення;
- систему ціноутворення в Україні;
- цінову політику підприємства;
- методи та стратегії ціноутворення;

вміти:

- здійснювати аналіз факторів зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства;
- формувати і визначати склад і структуру ціни;
- вирішувати основні задачі, пов’язані з вибором цінової політики і визначенням оптимального рівня цін в конкретних умовах господарювання з урахуванням динаміки кон’юнктури ринку.

Зв’язок курсу з іншими дисциплінами наведено у додатку А.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.

ОСНОВИ ТЕОРІЇ ТА МЕТОДОЛОГІЇ ЦІНОУТВОРЕННЯ.

Тема 1. Теоретичні основи ціни

1. Ціна як інструмент економіки
2. Основні фактори ціноутворення
3. Інфляція і динаміка цін
4. Взаємозв’язок цін із грошово-кредитною і податковою системами

Тема 2. Система цін і теоретичні основи механізму ціноутворення

1. Структура ціни.
2. Система цін
3. Державне регулювання ринку і цін
4. Відповідальність у сфері ціноутворення

Тема 3. Методи ціноутворення

1. Методи витратного ціноутворення (методи «витрати плюс»)
2. Методи ціноутворення, які базуються на попиті
3. Параметричні методи ціноутворення
4. Методи визначення цін з орієнтацією на конкуренцію
5. Методи ціноутворення з орієнтацією на максимальний прибуток

Тема 4. Стратегія ціноутворення

1. Довгострокові наслідки прийняття рішень
2. Базові стратегії підприємства.
3. Стратегії цінової адаптації

Тема 5. Аналіз попиту і оцінка його еластичності

1. Значення попиту для ціноутворення і методичні основи його визначення
2. Цінова еластичність попиту: її види і способи визначення
3. Застосування цінової еластичності попиту в ціноутворенні

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ЦІНОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА. ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЦІН І ТАРИФІВ.

Тема 6. Цінова політика підприємства

1. Цінова політика підприємства: сутність і зміст
2. Аналіз факторів зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства
3. Постановка цілей цінової політики
4. Ризик у ціноутворенні
5. Реалізація цінової політики

Тема 7. Оптові ціни на продукцію промисловості та у сфері товарного обігу

1. Сутність, види і структура оптових цін
2. Акцизний податок. Податок на додану вартість
- 3 Закупівельні ціни
4. Оптові ціни посередницьких підприємств
5. Транспортні вантажні тарифи
6. Особливості біржового ціноутворення

Тема 8. Роздрібні ціни

1. Структура роздрібною ціни.
2. Торговельна надбавка як елемент роздрібною ціни.
3. Ціноутворення у сільському господарстві
4. Ціноутворення на аукціонах.
5. Ціноутворення в інтерактивній торгівлі.
6. Ціноутворення в системі страхування.

Тема 9. Ціни і ціноутворення в зовнішній торгівлі

1. Пошук інформації про ціни
2. Види цін у зовнішній торгівлі
3. Механізм розрахунку зовнішньоторговельних цін
4. Митне регулювання ціноутворення
5. Митна політика інших країн

Тема 10. Державне регулювання ціноутворення в Україні

1. Основні засади державного регулювання цін
2. Форми і методи державного регулювання цін
3. Повноваження органів державного регулювання цін
4. Контроль за додержанням державної дисципліни цін
5. Практика державного регулювання цін у деяких країнах світу

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1 Для студентів денної форми навчання

№ п/п	Назви тем змістових модулів	Всього, год	в т.ч.			
			лекції	практичні	самостійна робота	індивідуальна робота
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Основи теорії та методології ціноутворення.						
1.	Тема 1. Теоретичні основи ціни	10	2	2	5	1
2.	Тема 2. Система цін і теоретичні основи механізму ціноутворення	10	2	2	5	1
3.	Тема 3. Методи ціноутворення	10	2	2	5	1
4.	Тема 4. Стратегія ціноутворення	11	2	2	6	1
5.	Тема 5. Аналіз попиту і оцінка його еластичності	12	2	2	7	1
Усього змістовий модуль I		53				
Змістовий модуль 2. Цінова політика підприємства. Галузеві особливості формування цін і тарифів.						
6.	Тема 6. Цінова політика підприємства	10	2	2	5	1
7.	Тема 7. Оптові ціни на продукцію промисловості та у сфері товарного обігу	11	2	2	6	1
8.	Тема 8. Роздрібні ціни	11	2	2	6	1
9.	Тема 9. Ціни і ціноутворення в зовнішній торгівлі	12	2	2	6	2
10.	Тема 10. Державне регулювання ціноутворення в Україні	11	2	2	5	2
Усього змістовий модуль II		55				
Всього		108	20	20	56	12

4.2. Для студентів заочної форми навчання

№ п/п	Назви тем змістових модулів	Всього, год	в т.ч.			
			лекції	практичні	самостійна робота	індивідуальна робота
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Основи теорії та методології ціноутворення						
1.	Тема 1. Теоретичні основи ціни	11	1	1	8	1
2.	Тема 2. Система цін і теоретичні основи механізму ціноутворення	11	1	1	8	1
3.	Тема 3. Методи ціноутворення	10	-	-	9	1
4.	Тема 4. Стратегія ціноутворення	9	-	-	8	1
5.	Тема 5. Аналіз попиту і оцінка його еластичності	13	1	1	10	1
Разом змістовий модуль 1		54				
Змістовий модуль 2. Цінова політика підприємства. Галузеві особливості формування цін і тарифів.						
6.	Тема 6. Цінова політика підприємства	12	1	1	9	1
7.	Тема 7. Оптові ціни на продукцію промисловості та у сфері товарного обігу	10	-		9	1
8.	Тема 8. Роздрібні ціни	11	1	1	8	1
9.	Тема 9. Ціни і ціноутворення в зовнішній торгівлі	10	-	-	8	2
10.	Тема 10. Державне регулювання ціноутворення в Україні	12	1	1	8	2
Разом змістовий модуль 2		54				
Всього годин		108	6	6	84	12

5. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

№ з/п	Назви тем практичних занять	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Визначення сутності ціни як економічної категорії. Характеристика основних факторів ціноутворення. Визначення інфляції, формулювання її основних рис й характеристика ролі ціни у розвитку інфляції.	2	1
2.	Вивчення складу і структури ціни. Вивчення базових моделей встановлення ціни Класифікація факторів ціноутворення і методи їх аналізу.	2	1
3.	Вивчення методів ціноутворення.	2	-
4.	Розробка стратегії ціноутворення.	2	-
5.	Застосування цінової еластичності попиту в ціноутворенні.	2	1
6.	Аналіз факторів зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства.	2	1
7.	Визначення оптової ціни на продукцію промисловості та у сфері товарного обігу.	2	-
8.	Вивчення структури роздрібної ціни. Торговельна надбавка як елемент роздрібної ціни.	2	1
9.	Визначення видів цін у зовнішній торгівлі Механізм розрахунку зовнішньоторговельних цін	2	-
10.	Визначення основних засад державного регулювання цін. Форми і методи державного регулювання цін. Вивчення державного регулювання цін у деяких країнах світу.	2	1
Всього		20	6

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

Під час самостійної роботи студенти поглиблюють отримані знання та самостійно вивчають матеріали окремих тем (для заочної форми навчання) шляхом опрацювання відповідної літератури, інтерактивного комплексу, здійснюють підготовку до практичних та залікових модулів. Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

20 годин – підготовка до аудиторних занять;
 18 годин – підготовка до контрольних заходів;
 30 годин – підготовка питань, які не розглядаються під час аудиторних занять.

Для студентів заочної форми навчання:

6 годин – підготовка до аудиторних занять;
 18 годин – підготовка до контрольних заходів;
 18 годин – підготовка питань, які не розглядаються під час аудиторних занять.

6. 1. Завдання для самостійної роботи студентів

№ теми	Питання для самостійної роботи	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Тема 1.	Історія і функція грошей.	4	7
Тема 2.	Причини і напрями зміни ціни.	4	7
Тема 3.	Вплив ціни на прибуток й обсяг збуту.	4	7
Тема 4.	Фактори, що впливають на утворення цін.	4	7
Тема 5.	Види цін і тарифів залежно від ступеня самостійності підприємств.	6	7
Тема 6.	Витрати підприємства як основа формування ціни.	4	7
Тема 7.	Мета ціноутворення в умовах ринку.	4	7
Тема 8.	Маржинальний аналіз – основний інструмент для фінансового обґрунтування цінових рішень.	6	7
Тема 9.	Конкуренція та монополія.	4	7
Тема 10	Проблеми та шляхи вдосконалення ціноутворення в Україні.	6	7
Тема 11.	Інфляція, її види та напрямки подолання в Україні.	4	7
Тема 12.	Ціноутворення у туристичному бізнесі.	4	7
Всього		56	84

7. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальна (для студентів заочної форми навчання – контрольна) робота виконується кожним студентом за індивідуально отриманим завданням і передбачає застосування отриманих теоретичних знань та навичок з дисципліни. Завдання оформляється на стандартному папері формату А4 (210 x 297) з одного боку. Поля: верхнє, нижнє та ліве — 20 мм, праве — 10 мм. Захист ІНДЗ відбувається у терміни, спільно обумовлені студентом і викладачем. Обсяг індивідуальної роботи складає 15-20 сторінок тексту А4, друкованим текстом..

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час лекційного курсу застосовується роздатковий матеріал, дискусійне обговорення проблемних питань. На практичних заняттях вирішуються практичні задачі та ситуаційні завдання.

9. МЕТОДИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у письмовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові завдання та дві здачі.

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;
- з практичних занять – з допомогою перевірки виконаних завдань;
- з індивідуальної роботи – шляхом перевірки та захисту студентом оформленого ІНДЗ.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів є такі:

- виконання всіх видів навчальної роботи, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час

розв'язання практичних задач;

- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Оцінювання результатів **поточної роботи** (завдань, що виконуються на практичних, індивідуальних заняттях та консультаціях, результати самостійної та індивідуальної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

Індивідуальні, ситуаційно-аналітичні завдання (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

10. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Підготовка роботи			Захист	Разом
Питання 1	Ситуаційно-аналітичне завдання	Оформлення		
0-5	0-8	0-2	0-5	0-20

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЮТЬСЯ СТУДЕНТАМ

Модуль 1. Поточне тестування і СРС.										ІНДЗ	Сума
Змістовний модуль 1					Змістовний модуль 2						
35					45					20	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
5	7	8	8	7	9	9	9	9	9		

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Методичне забезпечення навчальної дисципліни "Ціноутворення" включає:

- інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД);
- опорний конспект лекцій на електронному носії.
- освітньо – кваліфікаційна характеристика підготовки бакалавра за спеціальностями напряму 0501 "Економіка і підприємництво":Київ, КНЕУ,2006 – 126.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1. Гомон Л.П. Ціноутворення та інвесторська кошторисна документація будівництва: навч. посібник / Л.П. Гомон. – Рівне: НУВГП, 2011.
2. Дугіна С.І. Маркетингова цінова політика: навч. посібник./ Дугіна С.І.- Київ, КНЕУ, 2005 - 393 с.
3. Колесников О.В. Ціноутворення: навч. посібник / Київ: ЦНЛ, 2006. – 144 с.
4. Костриченко В.М. Ціноутворення: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Кредитно-модульна система організації навчального процесу, Рівне:НУВГП, 2008.

Допоміжна література

1. Господарський кодекс України від 22 березня 2012 року Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]/ Верховна Рада України. – Режим доступу studentu-help.com.ua/.../11-hozyaystvennyu-koдекs-ukrainy-ot-22-marta-2012-4618-vi.html
2. Митний кодекс України, ВР України, Кодекс митний, від 13.03.2012, № 4495-VI. [Електронний ресурс]/ Верховна Рада України. – Режим доступу zakon.rada.gov.ua/go/4495-17.
3. Податковий кодекс України 2012. (останні зміни внесено. ЗУ від 6 липня 2012 року N 5180-VI). [Електронний ресурс]/ Верховна Рада України. – Режим доступу kodeksy.com.ua/podatkovij_kodeks_ukraini.html.
4. Азарян О. М. Міжнародна політика ціноутворення / О.М. Азарян. - Донецький державний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. - Донецьк: Дон ДУЕТ, 2004. -45с.

5. Балабанова Л. В. Цінова політика торговельного підприємства в умовах маркетингової орієнтації : Монографія / Л.В. Балабанова; Донецький державний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. - Донецьк: ДонДУЕТ, 2003. – 200с.

6. Белявцев М. І. Маркетингова цінова політика / М. І. Белєвцев; Київ: Центр навч. літ., 2005.- 332с.

7. Гончаров В.М. Стратегічні засади ціноутворення за умов ризику та невизначеності в системі інноваційного розвитку економічної системи України: монографія / В.М. Гончаров, Д.В. Солоха, С.Л. Гладка, О.П. Висоцький. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2007.– 208с.

8. Косік А.Ф. Мікроекономіка: Навчальний посібник /А.Ф. Косік, Г.Е. Гронтковська. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 416 с.

9. Колесников, О. В. Ціноутворення : навч. посіб. /О.В. Колесников.– К.: Центр навч. л-ри, 2006. – 144с.

10. Тормоса, Ю. Г. Ціни та цінова політика / Ю. Г. Тормоса; Київ: 2003. – 91с.

11. Основи ціноутворення: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / Н. І. Верхоглядова, С. Б. Ільїна та ін. – Київ: Кондор, 2007. – 252с.

12. Основи ціноутворення: навч. посібник/ за ред. д.е.н., проф. Олійник Д.І., д.е.н., проф. Кириченка О.А., д.е.н. Денисенка М.П. – Київ: “Видав. дім Професіонал”, 2009.

13. Пінішко В.С. Ціно- і тарифотворення: навч. посібник/ В.С. Пінішко. – Львів: Магнолія - 2008.

14. Шкварчук, Л.О. Ціни і ціноутворення : К.: Кондор, 2004. – 214с.

14. ЕЛЕКТРОННІ ДЖЕРЕЛА

1. Наукова бібліотека НУВГП – м. Рівне, вул. Приходька, 75, тел. 22-25-39.

2. Обласна наукова бібліотека – м. Рівне, майдан Короленка, 6, тел. 22-10-63.

3. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського

4. www.mifin.gov.ua – офіційний сайт Міністерства фінансів України.

5. www.me.gov.ua – офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України

6. www.portal.rada.gov.ua – Офіційний портал Верховної Ради України.
7. <http://zakon.nau.ua> – закон України ”Про ціни і ціноутворення”.
8. <http://minregion.gov.ua/> – Міністерство регіонального розвитку.
9. www.kmu.gov.ua – Офіційний сайт Кабінету Міністрів України.
10. <http://sts.gov.ua/> – офіційний сайт Державної податкової служби України.
11. <http://www.amc.gov.ua>. – офіційний сайт Антимонопольного комітету України.

Розробник:

к.е.н., ст. викладач _____

О.М. Подлевська

Додаток А

Рис. А.1. Взаємозв'язок курсу «Ціноутворення» з іншими дисциплінами